

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

РЕЦЕНЗИЯ

От: Проф. д-р Тилчо Колев Иванов

Университет за национално и световно стопанство;

Научна специалност: Икономика на отбраната и сигурността.

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност Икономика и управление (Отбрана и сигурност) в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 503/26.02.2024 на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Васил Павлов Павлов*

Тема на дисертационния труд: *Възможности за подобряване на социално-икономическите аспекти на политиката за търсещите убежище в Република България*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра* Национална и регионална сигурност *факултет* Икономика на инфраструктурата на УНСС по научна специалност „Икономика и управление (Отбрана и сигурност)“, съгласно Заповед на Ректора на УНСС №710/12.03.2021 г. Обучението е осъществено в редовна форма през периода от 02.03. 2021 г. до 02.03.2024 г.

Дисертантът е роден през 1997 год. През 2019 г. след пред дипломен стаж в МО, дирекция „Вътрешен одит“ е получил бакалавърска степен по специалност „Икономика на отбраната и сигурността“ от КНРС на УНСС. През 2020 г. е защитил магистърска степен по същата специалност. От 2021 г до сега е докторант по специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“.

По време на обучението си е участвал успешно в курсове и специализации по: Курс по английски език (2017-2018); Семинар по Еразъм+ на тема „Повишаване на осведомеността и знанието за различните мигрантски и бежански култури“ (Манчестър, 2019); Международно лятно училище по сравнителни изследвания на конфликти (Белград, 2021); Изследователска мобилност по „Икономическо образование в България 2030“ (Рим, 2021); Лятно училище по антикорупция за студенти и млади хора от източна Европа (2022).

Участвал е в редица научни прочви: Конференция „Климатичните промени и сигурността“ (София, 2020); Семинар „Поколение Z: Изграждане на устойчивост срещу дезинформация у лидерите на утрешния ден“ (2022); със статия в Международна конференция „Образование, изследване и развитие“ (Бургас, 2022); със статия в съавторство в Международна конференция CONFSEC 2023 Боровец, (2023).

От м. март 2022 г. до сега е Главен експерт „Програми и проекти“ в Центъра за изследователски и образователни проекти към УНСС. От юни до декември 2023 г. е назначен за Експерт по мобилността по проект „Икономическо образование в България 2030“ като осъществява комуникация с университети в чужбина, привличане на партньори, организация на мобилност на преподаватели, докторанти и студенти. От май 2023 г. до днес участва като изследовател в научна програма „Сигурност и отбрана“, а от февруари 2024 г. до сега работи по проект „Изследване на социалните нагласи към бежанци и търсеци закрила: българският модел“, финансиран от фонд „Научни изследвания) на МОН.

По време на дисертационното изследване е изпълнил задачите от индивидуалния план за работа.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд, с обем 190 стр., съдържа: списъци на съкращенията, таблиците и фигурите; увод; три глави; заключение; използвана литература и четири приложения (Терминологичен речник; Анкетна карта на украински граждани, Анкетна карта с експертни оценки и Въпросник от проведено интервю с настанени в РПЦ „Овча Купел“). Трите глави включват: Обща характеристика и експресен проблемен анализ на социално-икономическите аспекти на политика спрямо хора, търсеци убежище в Република България; Методически аспекти на изследването на социално-икономическите аспекти на политика за търсещите убежище на Република България и Възможности за подобряване на социално-икономическите аспекти на политика за търсещите убежище в Република България.

Актуалността и значимостта на темата е добре аргументирана с подходящ набор от факти, включващи: състоянието на глобалната среда за сигурност като генератор на миграционни процеси; възникващите от това предизвикателства от ескалация брой на мигрантите; притегателната сила на Европа; граничната позиция на страната и близостта с Р. Турция, разполагаща с огромен потенциал от бежанци; пропуски и дефицити на националната политика за бежанците с фокус към социално-икономическите аспекти на интеграцията на тези от тях, които желаят убежище в страната. Отбелязани са и негативните за страната ефекти за пълното и приемане в Шенгенското пространство и Евроната.

Обект на изследване са социално-икономическите аспекти на политиката на страната спрямо граждани, търсеци международна закрила. Предмет е подобряването на тази политика. Ограничения на изследването са избрани социално-икономически аспекти (образование, битови условия, финансиране, реакция на гражданите) и период на използваните публични данни до 2023 г. включително.

Като основни проблеми, авторът логично посочва негативните ефекти от избраните аспекти на провежданата политика. Свързани с тях са и изследователските въпроси – какви са проявяващите се социално-икономически проблеми и как те да бъдат преодоленни.

Цел на изследването е идентифициране, представяне и анализ на основните предизвикателства и пропуски на политиката и формулиране на конкретни препоръки за тяхното преодоляване. Предложената теза декларира слабостите на политиката. Посочва разностранния характер на пораждащите ги причини.

Подчертава необходимостта от проучване на чуждия опит, добри политически практики, правна уредба и подобряване на управлението.

Посочените потребители са както конкретни организации (ДАБ при МС и НСМГУИ), така и по-широк кръг от свързани с решението на анализиранияте проблеми институции.

Трудът реферира 154 източника, от които 118 на английски език и 36 на български език. Използваните литературни източници (монографии, статии и доклади, нормативни закони и подзаконови актове) гарантират необходимата осведоменост на докторанта по проблематиката на дисертационния труд.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Получените научни и научно-приложни резултати от изследването включват:

- Направена характеристика на политиката за лицата търсещи убежище в страната,
- Описана институционална система, вкл. структури, личности и организации, свързани с политиката.
- Анализирана ситуацията за прием и характеристиките на търсещите убежище в страната.
- Идентифицирани са основните проблеми на политиката за даване на убежище.
- Анализирани предимства и недостатъците на научно-изследователските инструменти, приложими за изследване на политиката за убежище.
- Избрани и приложени подходящи методически инструменти за анализ на политиката.
- Проучен и представен опит на водещи страни и организации, вкл. набор от добри практики.
- Експертно оценена приложимостта на добрите практики за подобряване на националната политика.

Методологията на изследване на избраните аспекти включва обзор на приложими методи и похвати, избор и приложение, както и изводи и обобщения. Представени са осем приложими метода, от които автора избира анализи на политиката, на документи, анкетиране, интервю, SWAT и PESTEL анализи. Избраният инструментариум е в съответствие с целите, задачите и тезата на

изследването. Изводите и обобщенията от тази глава синтезират резултатите от извършената изследователска работа.

Целта на изследването е декомпозирана на шест задачи: характеристика на аспектите; проучване на приложимите подходи и методи за изследване; институционален анализ на системата за убежище в страната; анализ на конкретната ситуация; прилагане на избраните методи за изследване на проблемите и конкретни препоръки за подобряване на политиката. Изследваните аспекти са ясно разграничени и дефинирани. След анализ на приложимите методи са избрани подходящите за изследването. Направеният институционален анализ изчерпателно представя състоянието на законовата и подзаконова рамка на политиката за убежище. Конкретната ситуация е представена с подходящ набор от данни за търсене на убежище и социално-икономическите аспекти на нагласите за търсене и получаване на убежище. Избраните методи за анализ са приложени и са направени конкретни препоръки за подобряване на политиката за убежище.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Предложените от автора приноси допълват съществуващите знания за политиката и практиката за посрещане на търсещите убежище, като част от по-общата политика за справяне на страната с изпитанието на развиващия се миграционен процес в света. Приносите са удачно разделени на научни и научно-приложни. Синтетично представени, научните приноси включват:

- Установени основни характеристики на политиката за търсещи убежище.
- Идентифицирани същност, особености и проблеми на политиката.
- Установени дефицити в сравнение с добри практики на избрани държави с водещ опит за даване на убежище.

Научно-приложните приноси включват:

- Предложени конкретни препоръки за подобряване на социално-икономическите аспекти, адресирани към отговорните институции.
- Изяснен понятиен апарат, свързан с проблематиката за класификация на миграцията.

Приемам предложените формулировки, като отговарящи на реално постигнати резултати от изследването. Могат също да бъдат посочени като приноси и ключовите констатации и препоръки за достъпа до образователни услуги, възможностите за настаняване, подобряването на обществените нагласи и управлението на финансовите ресурси.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По дисертационния труд са направени седем публикации. Две от тях са на английски език в български издания. Първата от тях е в съавторство с доц. К. Пудин на тема “Bulgaria and Italy as Migration gate to Europe: Comparative Analysis” и е публикувана в *Economic Alternatives*, Бр. 3, (2023). Втората, също в съавторство с гл. ас. Ат. Димитров, на тема „EU-Third Countries Cooperation in Managing Irregular Migration“ е публикувана в трудовете на Седма международна конференция CONFSEC, (2023).

Четири от публикациите на български език са самостоятелни, публикувани в сборник трудове на международни конференции в страната. Три от тях са публикувани в сборници на Седма международна научна конференция Инфраструктура: бизнес и комуникации. През 2018 г. доклад на тема „Възможности за интеграция на бежанците в Република България“ е публикуван в трудовете на Седмата конференция. През 2020 г. в Сборник от Деветата конференция е публикуван доклад „Възможности за превенция от навлизането на нередовни мигранти на територията на Република България“. През 2021 г. в Десетата конференция следва доклада „Бежански потоци към Република България в условията на пандемия – тенденции и възможности“. Четвъртата самостоятелна публикация от 2021 г. на тема „Отношенията Турция – ЕС и влиянието им върху бежанските потоци към Република България“ е отпечатана в Сборник от международна конференция „Кризис и сигурност – корелации и предизвикателства“. Последната публикация от 2024 г. на тема „Приложение на сравнителен анализ в областта на бежанците и търсещите убежище“ е под печат и предстои да излезе през м. март т.г.

Тематиката на авторските публикации подчертава дългосрочния изследователски интерес на автора по проблемите на миграцията и търсенето на убежище в страната. Техният брой гарантира висока степен на разпространение на получените от автора изследователски резултати.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът на труда, на български и английски език, коректно и ясно отразява съдържанието, резултатите и приносите на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

1) По отношение на изследователските въпроси, авторът посочва само идентификация на проблемите и търсене на решения за преодоляването им. Пропуснато е да се отбележи, че изследването търси отговор и на причините за тяхното възникване, както и оценка на ефектите от предприетите до настоящия момент мерки за преодоляване.

2) Необходима е по-детайлна аргументация за изключването от изследването на проблематиката за достъпа на търсещите убежище до пазара на труда и целенасочено привличане на квалифицирани специалисти в икономическия процес. Това изключване е предизвикано от нежелание да се дублира друго провеждано изследване в КНРС.

3) В бъдещата си работа, авторът е добре да анализира влиянието на установените проблеми върху политическите и социални ефекти от присъединяване към Шенгенското пространство и Валутния съюз за страната. Съизмерването на икономииите от финансови средства за изследваната политика, с негативните ефекти от развитието на членството на страната в ЕС е тематика, която остава извън вниманието на обществеността в страната.

4) Отстраняване на някои сравнително редки редакционни пропуски, напр. поставяне на наименованието на Фиг. 1.2 и др.

8. Заключение

Разглежданият труд е посветено на значим и актуален проблем на икономиката и управлението на националната и европейска сигурност, който за съжаление е далеч от своето решение. Оценявам положително постигнатото от изследването. Трудът постига декларираните цели и преследваните резултати. Има качествата на достатъчно задълбочено и полезно изследване на разглежданите политики и избраните им аспекти. Авторът използва ясен стил на изложение. Прилага смес от методи, които имат необходимия потенциал за аргументиране на тезата на изследването. Разкрива реални проблеми на избраните социално-икономически аспекти на политиката за търсещите убежище в страната. Основната част от предложените приноси отразяват нови и съществени резултати от изследването на социално-икономическите условия за търсещите убежище в страната.

Направените бележки и препоръки не променят положителната ми оценка за труда. Направените теоретични обобщения и получените научни и приложни приноси съответстват на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и на Правилника за неговото приложение, което ми дава основание да предложа на Уважаемото научно жури на УНСС да даде образователната и научна степен „доктор“ на Васил Павлов Павлов по научна специалност „Икономика и управление (Отбрана и сигурност)“

25 март 2024 г. / София

Подпис:

/Проф. Т. Иванов /

RECENZIA

By: Prof. Dr. Tilcho Kolev Ivanov

University of National and World Economy;

Scientific specialty: Economics and management of defense and security.

Subject: dissertation work for awarding the educational and scientific degree "doctor" in the scientific specialty Economics and Management (Defense and Security) at UNSS.

Reason for presenting the review: participation in the composition of the scientific jury for the defense of the dissertation according to Order No. 503/26.02.2024 of the Rector of the UNSS.

Author of the dissertation: Vasil Pavlov Pavlov

Topic of the dissertation: Possibilities for improving the socio-economic aspects of the policy for asylum seekers in the Republic of Bulgaria

1. Information about the dissertation student

The dissertation student was trained in a doctoral program at the Department of National and Regional Security, Faculty of Economics of the Infrastructure of the UNSS in the scientific specialty "Economics and Management (Defense and Security)", according to the Order of the Rector of the UNSS No. 710/12.03.2021. The training was carried out in regular form during the period from 02.03. 2021 to 02.03.2024

The dissertation student was born in 1997. In 2019, after a pre-diploma internship at the Ministry of Internal Affairs, Directorate "Internal Audit", he received a bachelor's degree in "Economics of Defense and Security" from KNRS of UNSS. In 2020, he defended his master's degree in the same specialty. From 2021 until now, he is a doctoral student in the specialty "Economics and Management (Defense and Security)".

During his studies, he successfully participated in courses and specializations in: English language course (2017-2018); Erasmus+ Workshop on "Raising Awareness and Knowledge of Different Migrant and Refugee Cultures" (Manchester, 2019); International Summer School on Comparative Conflict Studies (Belgrade, 2021); Research mobility on "Economic Education in Bulgaria 2030" (Rome, 2021); Anti-corruption summer school for students and young people from Eastern Europe (2022).

He participated in a number of scientific studies: Conference "Climate changes and security" (Sofia, 2020); Generation Z: Building Disinformation Resilience in Tomorrow's Leaders Workshop (2022); with an article in the International Conference "Education, Research and Development" (Burgas, 2022); with a co-authored article in the International Conference CONFSEC 2023 Borovets, (2023).

From March 2022 until now, he is the Chief Expert "Programs and Projects" at the Center for Research and Educational Projects at the UNSS. From June to December 2023, he was appointed Mobility Expert for the "Economic Education in Bulgaria 2030" project, communicating with universities abroad, attracting partners, and organizing the mobility of teachers, PhD students and students. From May 2023 until today, he participated as a researcher in the "Security and Defense" scientific program, and from February 2024 until now he worked on the project "Research of social attitudes towards refugees and asylum seekers: the Bulgarian model", financed by the Scientific Fund research) of the Ministry of Education and Science.

During the dissertation research he completed the tasks of the individual work plan.

2. General characteristics of the presented dissertation work

The dissertation submitted for review, with a volume of 190 pages, contains: lists of abbreviations, tables and figures; introduction; three heads; conclusion; used literature and four appendices (Terminological dictionary; Questionnaire card of Ukrainian citizens, Questionnaire card with expert evaluations and Questionnaire from an interview conducted with residents of the "Ovcha Kupel" ROC). The three chapters include: General description and express problem analysis of the socio-economic aspects of policy towards people seeking asylum in the Republic of Bulgaria; Methodological aspects of the study of the socio-economic aspects of the asylum seeker policy of the Republic of Bulgaria and Opportunities to improve the socio-economic aspects of the asylum seeker policy in the Republic of Bulgaria.

The relevance and importance of the topic is well argued with an appropriate set of facts, including: the state of the global security environment as a generator of migration processes; the resulting challenges of escalating migrant numbers; the pull of Europe; the border position of the country and the proximity to the Republic of Turkey, which has a huge potential of refugees; gaps and deficits of the national policy for refugees with a focus on the socio-economic aspects of the integration of those who desire asylum in the country. The negative effects for the country for full acceptance into the Schengen area and the Eurozone are also noted.

The object of research is the socio-economic aspects of the country's policy towards citizens seeking international protection. The subject is the improvement of this policy.

Limitations of the study are selected socio-economic aspects (education, living conditions, financing, citizens' response) and period of the used public data until 2023 inclusive.

As main problems, the author logically points out the negative effects of selected aspects of the implemented policy. Related to them are the research questions - what are the emerging socio-economic problems and how to overcome them.

The aim of the research is to identify, present and analyze the main challenges and policy gaps and formulate specific recommendations to overcome them. The proposed thesis declares the weaknesses of the policy. It indicates the multifarious nature of the causes that give rise to them. It emphasizes the need to study foreign experiences, good policy practices, legal frameworks and improve governance.

The indicated users are both specific organizations (DAB at the Ministry of Internal Affairs and the NSMGUI), as well as a wider range of institutions related to the solution of the analyzed problems.

The paper references 154 sources, of which 118 are in English and 36 in Bulgarian. The used literary sources (monographs, articles and reports, normative legal and by-laws) guarantee the necessary awareness of the doctoral student on the issues of the dissertation work.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

The obtained scientific and scientific-applied results of the research include:

- Made a characterization of the policy for asylum seekers in the country,
- Described institutional system, incl. structures, individuals and organizations related to politics.
- Analyzed the reception situation and the characteristics of asylum seekers in the country.
- The main problems of the asylum policy have been identified.
- Analyzed advantages and disadvantages of research tools applicable to asylum policy research.
- Selected and applied appropriate methodological tools for policy analysis.
- Researched and presented experience of leading countries and organizations, incl. a set of good practices.
- Expertly assessed the applicability of good practices to improve national policy.

The research methodology of the selected aspects includes an overview of applicable methods and concepts, selection and application, as well as conclusions and

generalizations. Eight applicable methods are presented, from which the author chooses policy, document, survey, interview, SWAT, and PESTEL analyses. The chosen toolkit is consistent with the aims, objectives and thesis of the study. The conclusions and summaries of this chapter synthesize the results of the research work carried out.

The purpose of the research is decomposed into six tasks: characterization of the aspects; research on applicable research approaches and methods; institutional analysis of the asylum system in the country; analysis of the specific situation; application of selected methods to research issues and specific recommendations for policy improvement. The aspects studied are clearly demarcated and defined. After analyzing the applicable methods, the ones suitable for the study were selected. The institutional analysis made comprehensively presents the state of the legal and by-law framework of the asylum policy. The specific situation is presented with an appropriate set of data on asylum-seeking and the socio-economic aspects of asylum-seeking and asylum-seeking attitudes. The selected methods of analysis are applied and concrete recommendations are made to improve the asylum policy.

4. Evaluation of scientific and scientific-applied contributions

The contributions proposed by the author add to the existing knowledge about the policy and practice of welcoming asylum seekers, as part of the general policy to deal with the country's challenge of the developing migration process in the world. The contributions are conveniently divided into scientific and scientific-applied ones. Synthetically presented, the scientific contributions include:

- Main features of asylum seeker policy identified.
- Identified nature, features and problems of the policy.
- Identified deficits compared to good practices of selected countries with leading experience in granting asylum.

Scientific and applied contributions include:

- Proposed specific recommendations for improving the socio-economic aspects, addressed to the responsible institutions.
- Clarified conceptual apparatus related to the issue of classification of migration.

I accept the proposed formulations as corresponding to the actual results of the research. Key findings and recommendations on access to educational services, accommodation options, improving public attitudes and managing financial resources can also be cited as contributions.

5. Evaluation of dissertation publications

Seven publications were made on the dissertation work. Two of them are in English in Bulgarian editions. The first of them was co-authored with Associate Professor K. Pudín on the topic "Bulgaria and Italy as Migration gate to Europe: Comparative Analysis" and was published in Economic Alternatives, Vol. 3, (2023). The second, also co-authored with Ch. Assistant At. Dimitrov, on "EU-Third Countries Cooperation in Managing Irregular Migration" was published in the proceedings of the Seventh International Conference CONFSEC, (2023).

Four of the publications in Bulgarian are independent, published in a collection of works at international conferences in the country. Three of them were published in proceedings of the Seventh International Scientific Conference Infrastructure: Business and Communications. In 2018, a report on "Possibilities for integration of refugees in the Republic of Bulgaria" was published in the proceedings of the Seventh Conference. In 2020, a report "Possibilities for preventing the entry of irregular migrants into the territory of the Republic of Bulgaria" was published in the Proceedings of the Ninth Conference. In 2021, the Tenth Conference will follow the report "Refugee flows to the Republic of Bulgaria in the conditions of a pandemic - trends and opportunities". The fourth independent publication from 2021 on the topic "Turkey-EU relations and their impact on refugee flows to the Republic of Bulgaria" was printed in Proceedings of the international conference "Crisis and Security - Correlations and Challenges". The latest publication of 2024 on "Applying Benchmarking in the field of Refugees and Asylum Seekers" is in print and due out in March this year.

The subject matter of the author's publications highlights the author's long-term research interest in the problems of migration and seeking asylum in the country. Their number guarantees a high degree of dissemination of the author's research results.

6. Evaluation of the avtor's abstract

The abstract of the work, in Bulgarian and English, correctly and clearly reflects the content, results and contributions of the dissertation work.

7. Criticisms, recommendations and questions

1) In terms of research questions, the author indicates only the identification of problems and the search for solutions to overcome them. It has been omitted to note that the research also seeks an answer to the reasons for their occurrence, as well as an assessment of the effects of the measures taken to date to overcome them.

2) A more detailed argumentation is needed for the exclusion from the study of the issue of asylum seekers' access to the labor market and targeted attraction of qualified specialists in the economic process. This exclusion was prompted by a reluctance to duplicate another study conducted in the PRC.

3) In his future work, the author should analyze the impact of the identified problems on the political and social effects of joining the Schengen Area and the Monetary Union for the country. The comparison of the financial savings for the researched policy with the negative effects of the development of the country's membership in the EU is a topic that remains outside the attention of the public in the country.

4) Fixing some relatively rare editorial errors, e.g. putting the name on Fig. 1.2 and others.

8. Conclusion

The considered work is dedicated to a significant and current problem of the economy and the management of national and European security, which unfortunately is far from its solution. I appreciate the research's achievements positively. The work achieves the declared goals and the pursued results. It has the qualities of a sufficiently thorough and useful study of the policies under consideration and their selected aspects. The author uses a clear style of exposition. It applies a mixture of methods that have the necessary potential to argue the research thesis. It reveals real problems of selected socio-economic aspects of asylum seeker policy in the country. The main part of the proposed contributions reflect new and significant results of the study of the socio-economic conditions for asylum seekers in the country.

The comments and recommendations made do not change my positive assessment of the work. The theoretical summaries made and the scientific and applied contributions received correspond to the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff and the Regulations for its Application, which gives me the reason to propose to the Honorable Scientific Jury of the UNSS to grant the educational and scientific degree "doctor" to Vasil Pavlov Pavlov in the scientific specialty "Economics and Management (Defense and Security)"

March 25, 2024 / Sofia

Signature:

/Prof. T. Ivanov /